

SAIMAANNORPAN SUOJELUN STRATEGIAN JA TOIMENPIDESUUNNITELMAN ASIAANTUNTIJARYHMÄN KOKOUS

Aika	3.10.2023, klo 13:00-15:45.
Paikka	Metsähallitus, Savonlinna; Teams
Osallistujat	Riikka Alakoski, sihteeri (Metsähallitus) Miina Auttila (Metsähallitus) Tapio Gustafsson (Kalatalouden Keskusliitto) Teemu Hentinen (Pohjois-Savon ELY-keskus) Simo Jokinen (Kaakkois-Suomen ELY-keskus) Tapio Keskinen (LUKE) Mervi Kunnasranta (Itä-Suomen yliopisto) Ulla-Maija Liukko (SYKE) Jari Luukkonen (WWF Suomi) Tuulikki Miettinen (Pohjois-Savon ELY-keskus) Tero Nieminen (Pohjois-Savon ELY-keskus) Tapio Tuukkanen (Kaakkois-Suomen ELY-keskus) Arto Ustinov (Etelä-Savon ELY-keskus) Anssi Vainikka, puheenjohtaja (Itä-Suomen yliopisto)

1. Kokouksen avaus

Anssi Vainikka aloitti kokouksen klo 13.01. Todettiin kokouksen osallistujat.

2. Asiantuntijaryhmän edellisen kokouksen (17.1.2023) muistio

Hyväksyttiin asiantuntijaryhmän edellisen kokouksen muistio, joka oli lähetetty sähköpostilla nähtäväksi.

3. Laajemman seurantatyöryhmän edellisen kokouksen (8.2.2023) muistio

Todettiin seurantatyöryhmän edellisen kokouksen muistio, joka oli lähetetty sähköpostilla nähtäväksi.

4. Strategian toimenpiteiden edistyminen ja tiedonkeruu eri tahoilta sekä ajankohtaista tietoa organisaatioittain

Arto Ustinov toivoi, että eri organisaatiot laittaisivat hänelle tietoa strategian toimenpiteiden edistymisestä esim. sähköpostilla.

Arto Ustinov kertoi, että Etelä-Savon ELY on tehnyt LIFE-hankkeen puitteissa paljon tiedotusta norpan huomioimisesta. Kunnat ovat olleet paljon yhteydessä kaavamuutosten ja tonttien siirtämisen suhteen. Ustinovin mukaan saimaannorppakannan levittäytymistä pitäisi pystyä ennustamaan paremmin, jottei tontteja siirrettäisi alueille, joille syntyy myöhemmin kuutteja.

Mervi Kunnasranta kertoi, että Itä-Suomen yliopisto kehittää ja asentaa edelleen keinopesiä sekä osallistuu Metsähallituksen johtamiin pesälaskentoihin ja apukinostöihin suurella alueella Haukivedellä. Tämän vuoden keväällä toteutettiin kahden saimaannorpan siirrot kannan geneettisen monimuotoisuuden vahvistamiseksi. Siirrot onnistuivat hyvin.

Mervi Kunnasranta kertoi, että LUKE on laatinut tieteellisen käsikirjoituksen piilokuolleisuuden osuudesta kalanpyydyskuolleisuudessa ja tuloksista keskustellaan asiantuntijaryhmässä, kunhan artikkeli on julkaistu. Kunnasrannan mukaan LUKE on saanut maa- ja metsätalousministeriöltä tehtävän selvittää, miten kalastusrajoitusalueiden vaikutusta kalastukseen voitaisiin arvioida. LUKE:n edustajat osallistuivat tilaisuuteen, jossa tarkasteltiin rysää, johon kuutti oli joutunut kaltereista huolimatta.

Jari Luukkonen kertoi, että WWF on tehnyt LIFE-hankkeen mukaisia toimenpiteitä, joihin on sisältynyt Norppa-live, ympäristökasvatus ja haamuverkkojen etsiminen. Eteläiseltä Saimaalta ei löytynyt yhtään haamuverkkoa.

Teemu Hentinen Pohjois-Savon ELY-keskuksesta kertoi, että uusilla poikaspesäalueilla on tänä vuonna laajennettu rajoitusalueita, sopimuksia on melkein 3000 km² alueella. Puruvedellä 50 osakaskuntaa on yhdistymässä. Lisäksi kalastusrajoitusten alkamisesta ja heinäkuun vaarallisuudesta kuuttien verkkoihin jäämisen suhteen on viestitty.

Tapio Gustafsson Kalatalouden keskusliitosta kertoi, että verkkokalastuskiellon alkamisesta on viestitty ja myös pyydyskuolemista on tiedotettu. Artikkelin saimaannorpan ja kalastuksen tilanteesta oli julkaistu Suomen Kalastuslehdessä.

Miina Auttila kertoi, että Metsähallitus on vienyt vuoden 2022 makuupaikka- ja vuoden 2023 pesäaineistot LajiGIS:iin ja viranomaisportaaliin. Viranomaisportaalissa ovat kunnat, ELYt, LUKE ja ministeriöt, LajiGIS:n kautta konsulttifirmat voivat tehdä aineistopyyntöjä, tutkimuskäyttöön tehdään erilliset aineistonluovutus sopimukset. Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistojen hoito- ja käyttösuunnitelmat ovat valmiita ja ministeriöt ovat antaneet niistä lausunnot. Kanta-arviomenetelmän aukikirjoittaminen on aloitettu, lisäksi tiedon jakoa parannetaan julkaisemalla Norppatilanne -palvelu, jossa on näkyvillä Metsähallituksen aineistoja kannan koosta, syntyvyydestä, kuolleisuudesta ja kuolinsyistä. Saimaannorpan kanta-arvio julkaistaan 16.10., jolloin myös Norppatilanne-palvelu aukeaa. Operaatio Norppa -dokumentti julkaistaan 16.12. YLE:llä. Eri tavalla vammautuneiden tai sairastuneiden

norppien hoitoa on kehitetty yhdessä Korkeasaaren eläintarhan kanssa: koulutukset paikallisille eläinlääkäreille, materiaaleja, hoitokäsikirja ja verkosto eläinlääkäreistä. Metsähallituksella oli hoidossa yksi huonokuntoinen norppa Pihlajavedeltä, mutta norppa kuoli hoidosta huolimatta ensimmäisen yön aikana. Ruumiinavausraporttia kuolinsyystä ei ole vielä tullut.

Ulla-Maija Liukko SYKE:stä muistutti, että edellisessä kokouksessa oli puhuttu, että Suomi voi sitoutua siihen, että saimaannorppakanta pysyy vakaana. Ympäristöministeriössä saimaannorppa siirrettiin niin sanotusti eri koriin, joten kannan tilan tulee parantua vuoteen 2030 mennessä. Luontodirektiiviraportointi on ensi vuoden syksynä; valmistelutyö pyritään tekemään ensi kesään mennessä.

Tapio Tuukkanen Kaakkois-Suomen ELY-keskuksesta kertoi Saimaan vedenpinnan vaihteluista. Viime talvena oli muutaman sentin vaihteluita, jäämittaukset tehtiin maaliskuussa ja ei havaittu suuria muutoksia. Ilmastonmuutokseen liittyvän jäämallinnuksen loppuraportti julkaistaan tänä vuonna ja siitä tehdään tieteellinen artikkeli. Syksyllä vedenpinta on pysynyt tasavedessä, koska juoksutuksia on lisätty vedenpinnan noustua. Ensi talven ja pesintäaikaista tilannetta ei vielä voi ennustaa. Venäjän tilanne ei ole vaikuttanut millään tavalla Saimaan juoksutuksiin.

Keskusteltiin Saimaan vedenkorkeuden ja saimaannorpan pesimämenestyksen välisestä yhteydestä, ja todettiin, että tarkastelua tulisi ulottaa pidemmälle ajalle, sillä talviaikaiset vedenkorkeuden muutokset eivät yksin selittäne täysin vedenkorkeuden ja pesimämenestyksen välillä olevia yhteyksiä.

5. Vuoden 2023 apukinokset, pesälaskennat ja kuuttimäärä

Riikka Alakoski kertoi Metsähallituksen tämän vuoden kannanseuranta- ja suojelutöistä sekä havaitusta syntyvyydestä ja kuolleisuudesta.

6. Metsähallituksen uusi saimaannorppakannan tilannekuva

Miina Auttila esitteli uutta Norppatilanne -palvelua, joka aukeaa Metsähallituksen saimaannorppasivuille 16.10.

7. Saimaannorppien siirrot

Mervi Kunnasranta esitteli Itä-Suomen yliopiston koordinoimia saimaannorpan geneettisen monimuotoisuuden elvyttämiseksi tehtäviä siirtoja. Keskusteltiin toisen siirretyn yksilön kohdealueen, Koloveden, norppakannan heikentymisen syistä. Todettiin myös melonnan voivan aiheuttaa norpille stressaavia häiriötä, sillä norppa voi havaita lähestyvän kanootin vasta hyvin läheltä verrattuna moottoriveneisiin, joihin norppa voi reagoida jo etäältä.

8. Saimaan kalakannat ja norpparajoitukset

Anssi Vainikka toi esiin tarpeen saada lisää tietoa Saimaan kalastuksesta, sillä keväiset verkkokalastusrajoitukset toimivat samalla hyödyllisinä kuturauhoituksina monille voimakkaasti hyödynnetyille kalalajeille eikä nykyisen kalastuksen ekologisesta kestävyydestä ole arvioita. MMM on esittänyt LUKE:lle tulostavoitteen ryhtyä valmistelemaan tutkimusta norpparajoitusten vaikutuksesta erityisesti uhanalaisiin lohikaloihin. Keskusteltiin laajasti tarpeesta parantaa tiedonkeruuta varsinkin vapaa-ajankalastuksesta sekä kehittää kalastuksen valvontaa. Keskusteltiin Omakala-järjestelmästä ja mahdollisesti tulevasta uhanalaisten lohikalajien saalisraportointivelvollisuudesta.

9. Seuranta- ja asiantuntijaryhmän yhteistyön kehittäminen

Arto Ustinov muistutti, että seuraavassa suojelutyöryhmän kokouksessa käydään läpi, miten seuranta- ja asiantuntijaryhmän toimintaa voisi kehittää ja kaikkien näkemykset saataisiin esille. Itä-Suomen yliopiston tutkijat vetävät seuraavan seurantatyöryhmän kokouksen ja kokouksessa kerätään aineistoa yhteistyön kehittämisestä väitöskirjaa varten.

10. Asiantuntijaryhmän viesti seurantaryhmän kokoukseen

Tiedottamisen kärkenä kanta-arvio ja Norppatilanne -palvelun julkistus, seurantaryhmälle lähetetään etukäteen tieto kanta-arvion julkistuspäivästä.

Kevään seurantatyöryhmän kokouksessa Jari Ilmonen voisi esitellä Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hankkeen edistymistä.

Anssi Vainikka pitää seurantatyöryhmän kokouksessa yleistajuisen esityksen, mitä tutkimuksessa on tullut ilmi ja mitä saimaannorpalle on tapahtunut viime aikoina. Seurantatyöryhmän kokouksessa voisi tuoda esille vapaa-ajankalastuksen määrään ja kestävyteen liittyvät puutteet ja pohtia miten tietoa voisi kerätä.

Mervi Kunnasranta huomautti, että suojelutyöryhmässä tehdään kompromisseja ekologisesta ja geneettisestä tiedosta sosioekonomisten näkökulmien takia. Keskusteltiin aiheesta ja todettiin, että asiantuntijaryhmän tehtävänä on varmistaa saimaannorpan säilyminen. Todettiin että erilaiset kompromissit kuuluvat poliittisille päättäjille, ja että ryhmän on esitettävä kompromisseja vain tietoisesti ja hyvin perustellusti.

Tuotiin esille, että kalastusrajoitukset ovat toimineet, ja kanta on kasvanut, mutta niin kauan kuin populaatio on pienimmän geneettisesti elinvoimaisen koon alapuolella, menetetään geneettistä monimuotoisuutta peruuttamattomasti. Myös pesäpoikaskuolleisuudesta suuri osa on ihmisen aiheuttamaa. Kalanpyydyskuolleisuuteen ja rantarakentamiseen pystytään vaikuttamaan, petojen poisto taas ei ole yksinkertainen tai yksiselitteisesti myönteinen asia mm. häiriön vuoksi ja pesä olisi aina paras suoja kuutille.

11. Seuraavan kokouksen ajankohta

Päätetään seuraavan kokouksen ajankohta seurantatyöryhmän kokouksen jälkeen.

12. Muut asiat

Ehdotettiin, että asiantuntijaryhmällä voisi olla myös tiedoksiantoja ja lyhyempiä Teams-esityksiä varsinaisten kokousten ulkopuolella. Erillisenä tiedonantona tai esityksenä seurataan myös Saimaan vedenpinnan korkeuden kehitystä talvella 2023–2024.

13. Kokouksen päättäminen

Anssi Vainikka päätti kokouksen klo 15.45.

Liitteet Metsähallituksen kannanseuranta- ja suojelutoimet 2023
 Saimaannorppien siirrot 2023

Anssi Vainikka
Puheenjohtaja

Riikka Alakoski
Sihteeri

Saimaannorpan kannanseuranta- ja suojelutoimet 2023

Pesimäolosuhteet, apukinokset,
pesälaskennat ja pesäpaikkasukellukset,
kuuttimäärä, havaittu kuolleisuus

Riikka Alakoski

Pesimäolosuhteet

- Kantavat jäät tulivat keskeiselle Saimaalle vasta tammikuun alussa, Etelä-Saimaan suurille selille myöhemmin
- Lunta satoi ja alkoi kinostua hyvin jäiden tulon jälkeen, mutta tammikuun puolivälin lauhat sateiset kelit sulattivat lumet jäiltä monin paikoin
- Uudet lumisateet tekivät lopulta kinoksia ympäri Saimaata
- Pesimäolosuhteet olivat tammikuun loppupuolen jälkeen hyvät
- Kinokset säilyivät etenkin varjoisilla rannoilla pitkälle huhtikuuhun

15.1.2023 Joutenvesi

1.2.2023 Pihlajavesi

Apukinokset

- Kinokset kasattiin pääsääntöisesti 5.1.-12.2.
 - Eteläisellä Saimaalla jouduttiin odottamaan pidempään kantavia jäitä ja lunta
- Yhteensä 262 apukinosta, joiden tekemiseen osallistui 311 vapaaehtoista ja 37 eri organisaatioiden työntekijää, 40 aluevastaavaa + 14 MH:n vastuualuetta
- Hyvästä luonnonkinostilanteesta huolimatta apukinoksista 91 oli käytössä ja 22 kuuttia syntyi niihin, keinopesiä käytti 2 kuuttia ja emoa sekä 9 muuta norppaa (osa avoveden aikaan)

Pesälaskennat

- Pesälaskennat tehtiin noin 1.4.-28.4.
- 96 aluetta, Metsähallituksen (16 aluetta) lisäksi yli 40 aluevastaavaa, yht. 125 vapaaehtoista, 14 eri organisaatioiden työntekijöitä (ml. MH)
- Isoja ja kovia kinoksia
- Myös juuri ennen laskentaa satanut tuore lumi vaikeutti lommollaan olevien pesien havaitsemista paikoitellen
- Jäät heikkenivät monin paikoin ennen kuin kaikki kinokset olivat ehtineet romahtaa
- Laskennat olivat kattavat ja pesiä löydettiin runsaasti, myös uusilta alueilta
 - Suur-Saimaalla, Puruvedellä ja Pihlajavedellä rajoitusalueen ulkopuolelta löytyi poikaspesä

Pesäpaikkasukellukset

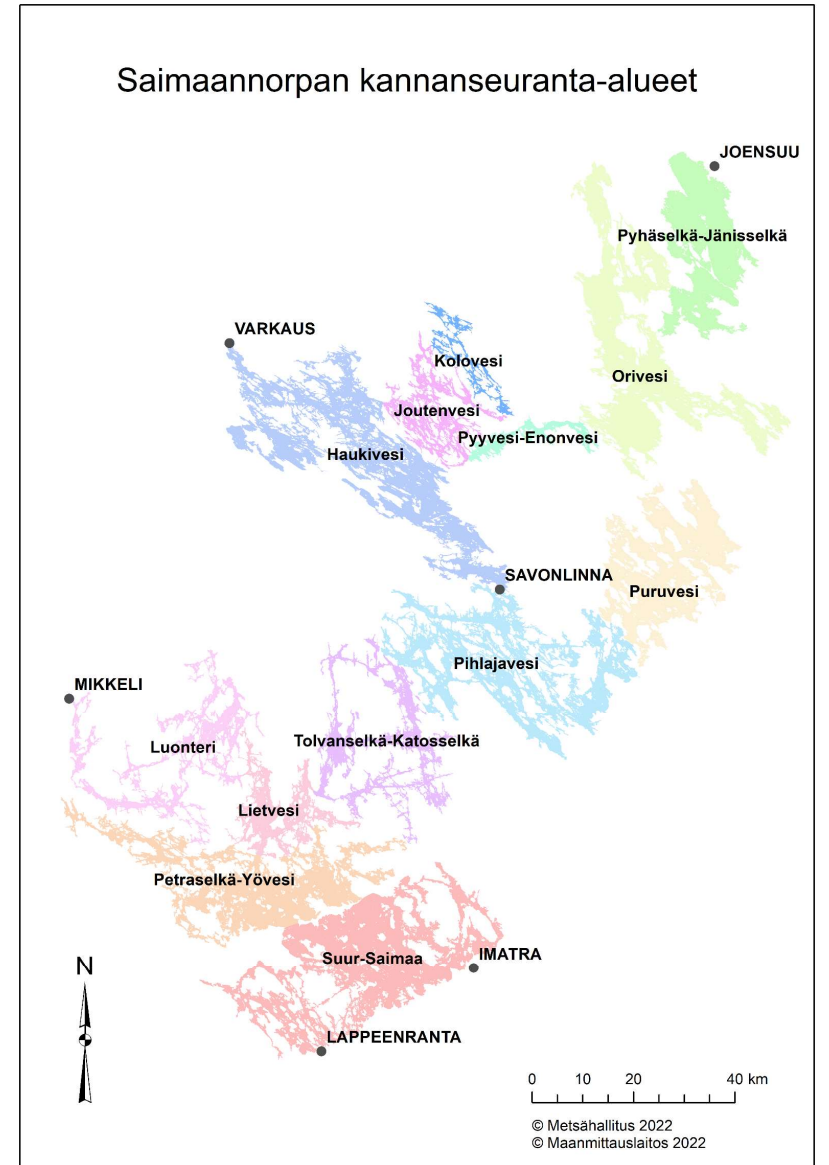
- Sukellukset tehtiin 10.-13.5.
- Kaikkiaan 143 paikka tarkistettiin
- Löytyi 56 istukkaa, 3 kuollutta kuuttia, kuollut aikuinen naaras, 7 uutta kuuttia

Havaittu syntyvyys ja kuolleisuus

(tilanne 2.10.2023)

	havaitut kuutit	ennen vieroitusta kuolleet	muut kuolleet kuutit	pyydyksiin kuolleet	muut kuolleet
Pyhäselkä-Jänisselkä	0				
Orivesi	1				
Pyyvesi-Enonvesi	1				
Kolovesi	1				
Joutenvesi	7				1
Haukivesi	19	1		1	3
Pihlajavesi	43	6	2	2	5
Puruvesi	3				
Tolvanselkä-Katosselkä	8	2		1	2
Lietvesi	4			1	
Luonteri	3				
Petraselkä-Yövesi	7		1	1	3
Suur-Saimaa	3			2	
yhteensä	100	9	3	8	14

Kuolleisuus

- Ennen vieroitusta kuolleiden kuuttien osuus 9 % havaituista
- Kalapyydyskuolleisuus (8 kpl syyskuun loppuun mennessä) ollut korkeampi kuin viime vuosina
 - 2 sattumalta havaittua, 6 verkkoihin
 - 2000-2022 keskimäärin 5,6/v (yht. 129 kpl, 2-8 kpl vuosittain)
- 1 hoitoon otettu norppa, joka kuoli ensimmäisenä yönä
- Kaikkiaan kuolleita norppia on havaittu paljon, 34 kpl
 - Kannanseurannan historian aikana enemmän vain 2017 (38 kpl)
 - Kymmenen viime vuoden aikana havaittu keskimäärin 26 kpl/v, laskennallinen kuolleisuus kesk. 68 kpl/v (38,3 % havaittu)

METSÄHALLITUS

www.metsa.fi

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus

Kuva: Jari Salonen / Pallastunturit Särkitunturilta nähtynä

Saimaannorppien geneettiset siirrot 2023

RESEARCH ARTICLE

Open Access

Causes and consequences of fine-scale population structure in a critically endangered freshwater seal

Mia Valtonen^{1*}, Jukka U Palo², Jouni Aspi³, Minna Ruokonen^{3*}, Mervi Kunnasranta¹ and Tommi Nyman^{1,4}

Conservation Genetics
<https://doi.org/10.1007/s10592-022-01497-9>

RESEARCH ARTICLE

Genomic evidence uncovers inbreeding and supports translocations in rescuing the genetic diversity of a landlocked seal population

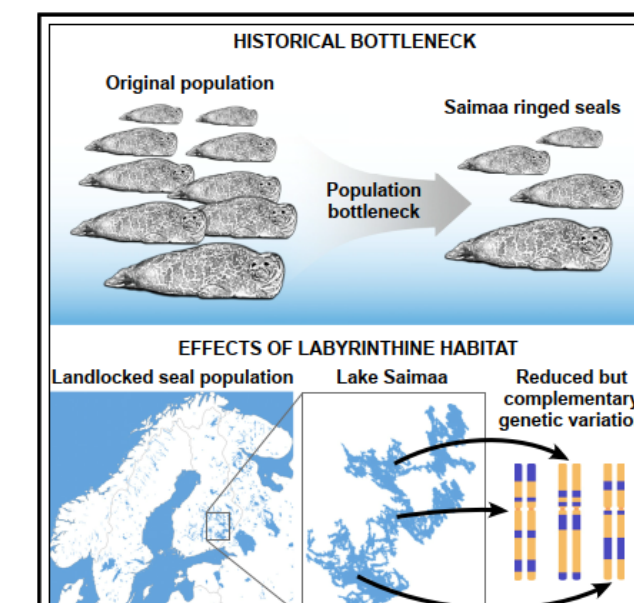
Tarja Sundell¹ · Juhana I. Kammonen¹ · Ella Mustanoja¹ · Vincent Biard² · Mervi Kunnasranta^{2,3} · Marja Niemi² · Milaja Nykänen² · Tommi Nyman⁴ · Jukka U. Palo^{5,6} · Mia Valtonen⁷ · Lars Paulin¹ · Jukka Jernvall^{1,8} · Petri Auvinen¹

Article

Current Biology

Fragmented habitat compensates for the adverse effects of genetic bottleneck

Graphical abstract

Authors

Ari Löytynoja, Pasi Rastas, Mia Valtonen, ..., Lars Paulin, Jukka Jernvall, Petri Auvinen

Correspondence

ari.loytynoja@helsinki.fi

In brief

Löytynoja et al. demonstrate that a labyrinthine habitat has created a strong subpopulation structure in landlocked Saimaa ringed seals. Subpopulations are highly homozygous but have retained complementary genetic variation, giving the endangered species a better position for recovery from an extreme population bottleneck and for future adaptation.

Genomic Saimaa
of seals: 400

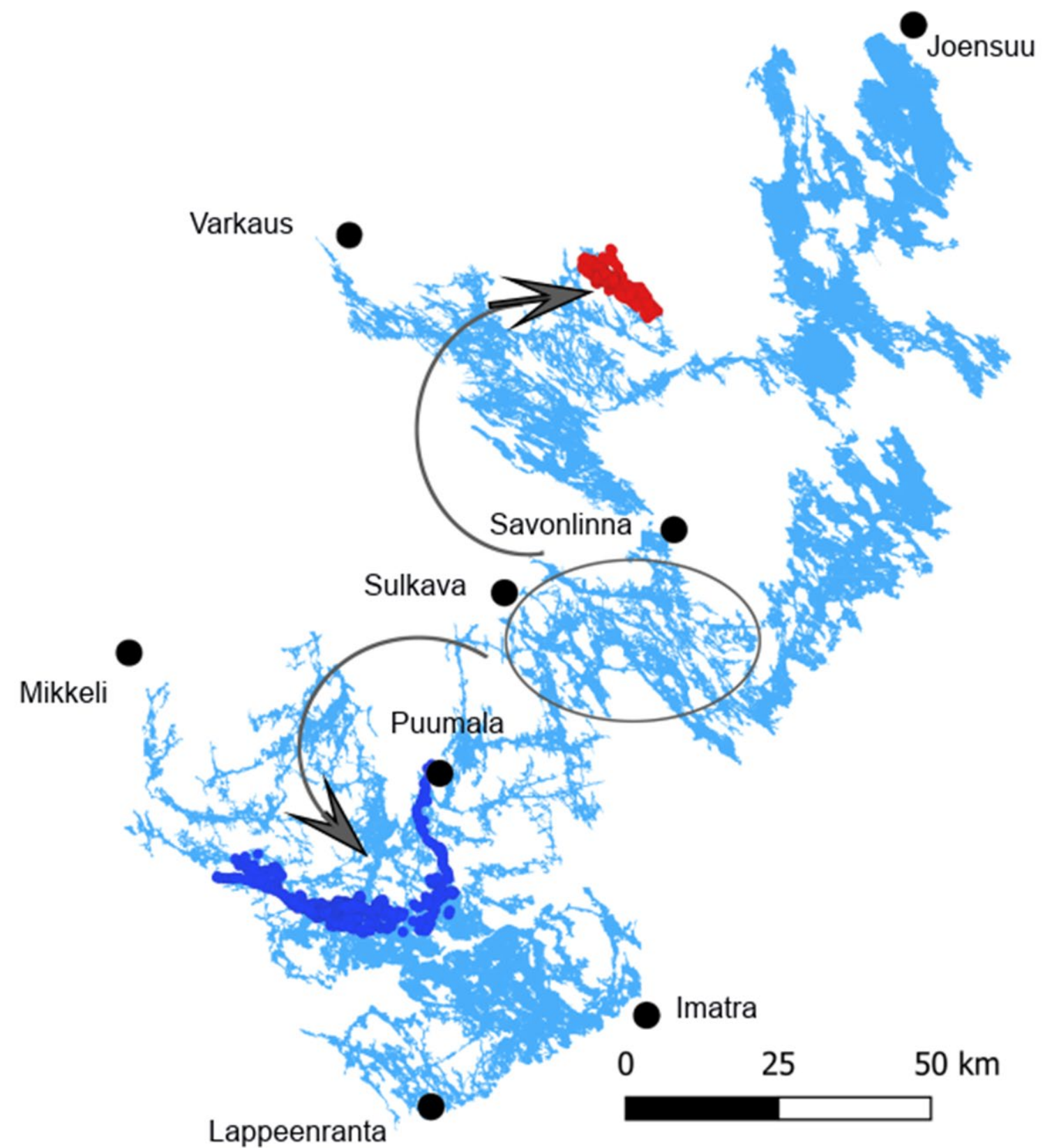
Amalia (Phs221)

- Naaras
- Tunnettu 2016 lähtien
- Pihlajavesi
- 22.5.2023 to Kolovedelle

Tuukka (Phs499)

- Uros
- Tunnettu 2021 lähtien
- Pihlajavesi
- 24.5.2023 Etelä-Saimaalle

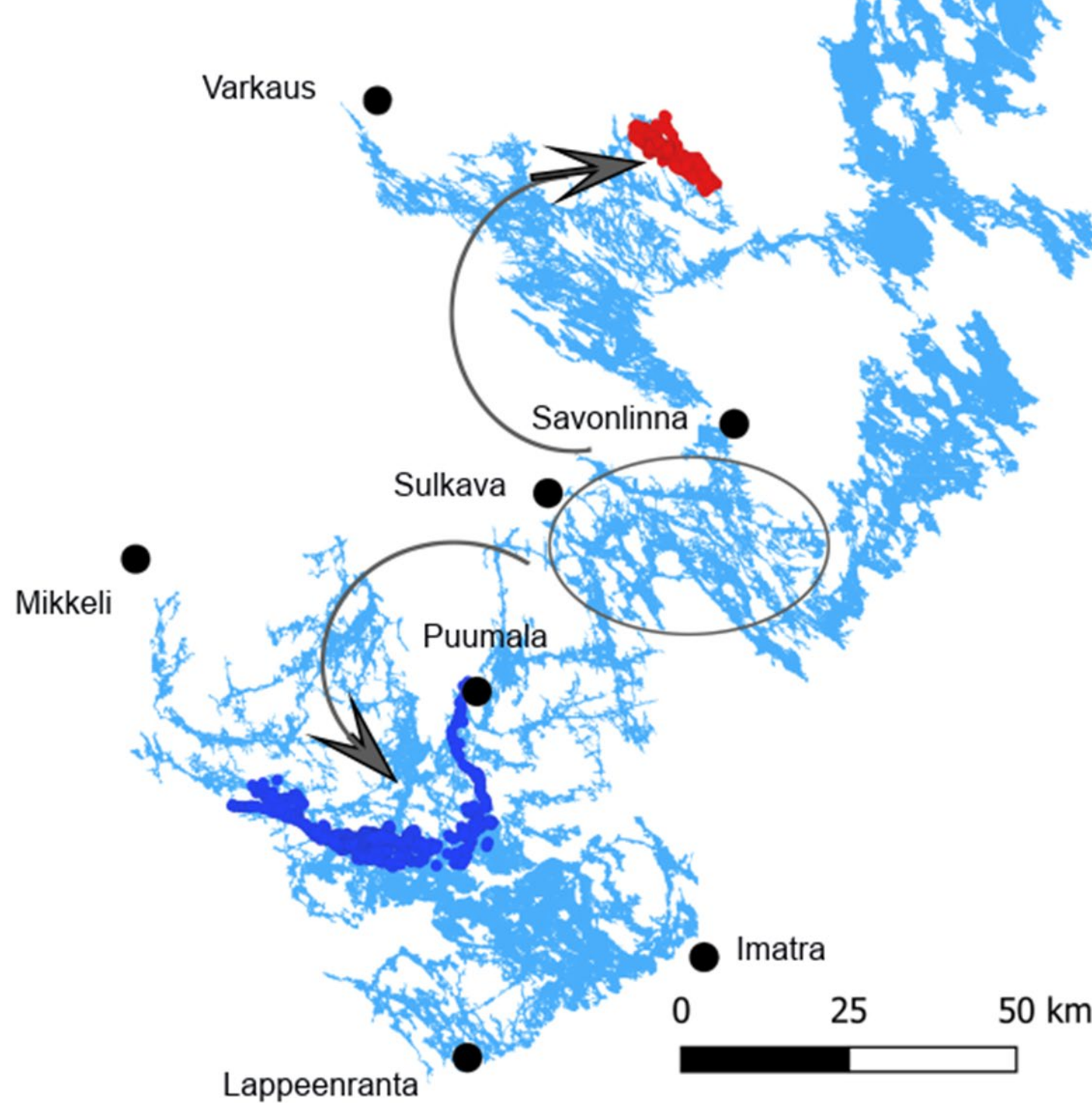
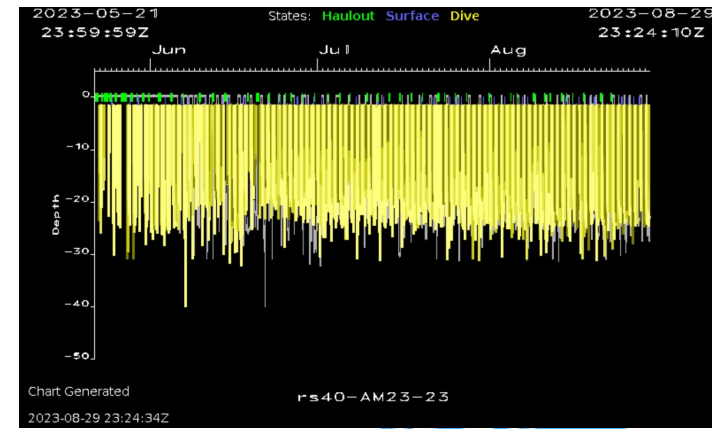

Seuranta

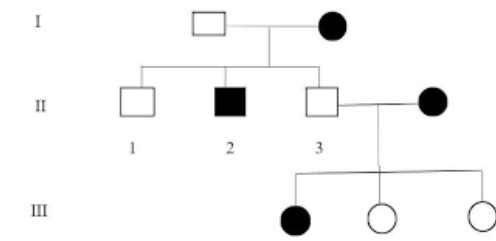
Photo-ID

Telemetry

Genetiikka

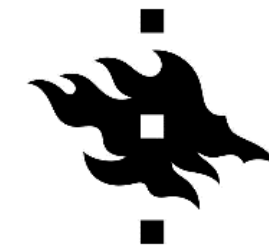

BURREL 156 M 29/09/2023 05:59:40 011°C

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

UNIVERSITY OF HELSINKI

